Autor Guste Santini
Subota, 12 Svibanj 2001 20:45

Parcijalna ravnoteža deviznog tečaja je već duže vrijeme narušena. Kretanja tečaja kune, kojeg smo zadnjih mjeseci svjedoci, pokazuje kako se može uporedo ostvariti ravnoteže podsistema a da je sistem u cjelini u neravnoteži - krizi. Upravo najava centralne banke da zaustavi daljnju aprecijaciju kune u odnosu na euro pokazuje do sada zanemarivana divergentna kretanja na relaciji monetarni - realni tokovi. Upravo je to centralno pitanje neslaganja među ekonomistima. Naime, zagovornici rasta realnih kretanja i time smanjenja nezaposlenosti uvijek su govorili da parcijalna ravnoteža nije određenje tečaja nacionalne valute. Druga strana je govorila suprotno. Ne ulazeći u podrobniju analizu ovih složenih odnosa međuovisnosti valja reći da centralna banka (konačno!?) povezuje realnu sa monetarnom sferom. Drugim rječima, centralna banka napušta tečaj kao politički cilj i "prevodi" ga u ekonomski cilj. Osobno podržavam takvu orijentaciju - o dodatnim uvjetima neću ovom prilikom pisati - kako što je to čitalac mogao na ovim stranicama i mojim objavljenim radovima godinama isčitavati.

Vratimo se, međutim, najavljenim promjenama. Kao prvo, valja istaći da je namjeravana politika neuporedivo teže provediva danas u odnosu na kraj 1993. odnosno 1994. godine (vrijeme Antiinflacijskog programa). Ipak, najavljene promjene usprkos većim ograničenjima znače precizniju spoznaju o tome što se je sve činilo putem monetarne politike centralne banke. Ovo možemo interpretirati kao dio ocjene (nedovoljni!) pogubnih učinaka monetarne i kreditne politike prethodne vlasti.

Bankarima je poznato da je nova vlast "olabavila" "abecedu" (kao što sam pisao ne dovoljno) čime su i domaće banke značajno stabilizirale svoje poslovanje. I ovo valja shvatiti kao ocjenu politike prethodne vlasti.

Smanjenje obvezne pričuve slijedeći je pozitivan korak. Ono što ni danas ne mogu prihvatiti je linearna obvezna pričuva što zapravo ne "komponira" pasivu poslovnih banaka sukladno potrebama realnog dijela privrede (pasiva ostaje kratkoročna - proinflatorna). Nastavljanje smanjenje stope obvezene pričuve svakako je pozitivan pomak i umanjuje ocjenu o učincima linearne obvezene pričuve iako je ne osporava.

Uvođenje obvezne pričuve na inozemne devizne kredite svakako je značajna novina sa značajnim implikacijama u koje se u ovom trenutku neću posebno upuštati. Ipak, valja reći da se ovim instrumentom povećava fair odnos na relaciji domaćih i "domaćih" (stranih) banaka što opet pokazuje koliko je prethodna politika centralne banke bila na strani "domaćih" banka.

Mjere koje će se poduzeti svakako ovise o kretanju cijena koje su, po mome mišljenju, na uzlaznoj spirali što bi moglo dodatno ograničiti centralnu banku u njezinim nakanama. Nadam se ne i zaustaviti.

Iznesene promjene ponovno aktualiziraju moj prijedlog o nužnosti preispitaivanja događenog u zadnjih deset godina u djelu monetarne politike i događanja (događenog) u bankarskom sistemu. Odista, i površna bi analiza namjeravanih poteza centralne banke danas lako pokazala kako bi se sve drugačije bilo u bankarskom sistemu i realnom djelu privrede da su (sada predložene mjere) provedene recimo nakon stabilizacijskog programa. Remonetizacija je iskorištena za popunu deviznih rezervi i ostvarenju političkog cilja - stabilne kune. Cjena te i

takve politike će se početi plaćati već u ovoj godini.

Ipak da ne bi bilo sve idilično ponovno ukazujem na nepodmirena potraživanja i stečajeve koji čine ovaj problem prividno manjim (iz mase nepodmirenih potraživanja se isključuju djelovi potraživanja prema tvrtkama koje su u stečaju) iako to zaparvo nije. Ali to je predmet jednog budućeg napisa.

Konačno, kako bi namjeravane mjere dale što veći učinak ponavljam prijedlog Guverneru i Ministru financija o nužnosti stvaranja nacionalne poslovne banke koja bi u većoj mjeri kreditirala privrednu aktivnost. Namjeravane mjere nisu dostatne da se strane banke značajnije uključe u proces kreditiranja tekuće reprodukcije. Da podsjetim na izjavu ministrice turizma gospođe Pave Rusković koja je pred nekoliko dana negodovala jer banke nisu predstojećoj uspješnoj turističkoj sezoni pristupili sa dovoljno senzibiliteta. "Domaće" banke imaju svoju filozofiju i Guvrener mora biti svjestan da će banke na namjeravane mjere vrlo učinkovito odgovoriti. Ne treba gubiti iz vida da se povećanje plasmana u 2001. godini ne može nadoknaditi "oseku" kreditiranja od 1999. godine ma kako se pozitivno određivali prema kretanjima u ovoj godini.